

СТАН СУБ'ЄКТНОЇ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ДЕРЖАВНО-ГРОМАДСЬКОМУ УПРАВЛІННІ ЗАКЛАДАМИ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИВ ПІДРУЧНИКУ ДЛЯ МЕНЕДЖЕРА ОСВІТИ

Онаць Олена,

завідувач відділу економіки та управління
загальною середньою освітою,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна

✉ olena.onats@gmail.com

Чижевський Борис,

кандидат педагогічних наук,
провідний науковий співробітник
відділу економіки та управління
загальною середньою освітою
Інституту педагогіки НАПН України;
Заслужений працівник освіти України,
м. Київ, Україна

✉ chyzhevskiy.bg@gmail.com

Попович Лідія,

науковий співробітник відділу економіки та управління
загальною середньою освітою
Інституту педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна.

✉ pLidia01@ukr.net

Для вирішення поставлених завдань нами було передбачено аналіз стану державно-громадської партнерської взаємодії у сфері освіти та в державно-громадському управлінні закладами освіти в умовах розвитку місцевого самоврядування; з'ясування проблем реалізації державно-громадського управління на засадах суб'єктної партнерської взаємодії та особливості управління в закладах різних типів та підпорядкованості.

Під час дослідження виявлено, що, починаючи з кінця ХХ ст., зростає потреба в запровадженні державно-громадського управління в системі освіти та закладах освіти на засадах партнерства в Україні, активізації та систематизації роботи щодо формуван-

ня реально нової спільноти — громадянського суспільства, здатного до осмислення сутності оновлення форми управління, його змісту, методів, а також готового до співуправління на дитино(людино)центристських та довірчих засадах.

Завдяки партнерській взаємодії упроваджуються інноваційні технології управління та співуправління, управлінські інформаційно-комунікаційні системи, сучасні інформаційні сервіси та платформи — 57,5 %. Результатами співпраці та взаємодії на засадах партнерства є зміцнення навчально-матеріальної бази закладів освіти — 59,1%; встановлюються доплати та премії органів місцевого самоврядування з метою стимулювання педагогічних працівників і учнів — 49,5%. Ефективність державно-громадського управління на засадах партнерської взаємодії, на думку респондентів, створює демократичний стиль керівництва в ЗЗСО — 67,7 %; розвиває лідерські та партнерські якості керівників та інших суб'єктів — 61,5 %; сприяє опануванню суб'єктами управління ЗЗСО системою знань, певних навичок, готовності до міжособистісної взаємодії — 57,2 %.

Нами було виявлено, що державно-громадське управління закладами загальної середньої освіти — важливий показник рівня розвитку освітнього закладу, у якому кожна ланка управління (організаційно-структурна, освітня, фінансово-економічна, кадрова, інформаційна) є єдиним організмом, який функціонує у єдиній системі.

За результатами проведеного дослідження із застосуванням методів опитування, вивчення досвіду, спостереження за діяльністю закладів загальної середньої освіти (надалі — ЗЗСО) та інших — серед 327 керівників ЗЗСО щодо суб'єктної партнерської взаємодії на практиці державно-громадського управління нами було виявлено:

- співпраця органів державних, громадських і приватних структур здійснюється на діалозі та взаємозв'язках між усіма суб'єктами управління, тобто на засадах суб'єктної партнерської взаємодії у реалізації державно-громадського управління, проте вони здебільшого (70,4%) ініціюються закладом освіти;
- ефективність суб'єктної партнерської взаємодії у реалізації державно-громадського управління ЗЗСО, на думку керівників ЗЗСО, залежить від рівня опанування суб'єктами управління ЗЗСО системою знань, певних навичок, культури, готовності до міжособистісної взаємодії — 57,2%; демократизації освітнього та управлінського процесів — 67,7 %; розвитку лідерських та партнерських якостей керівників та інших суб'єктів — 61,5%; опанування системою знань про різні види менеджменту — 69,2 %; розвитку стратегічного та критичного мислення керівників — 58 %; необхідність реальної децентралізації управління — 64%; використання інноваційних стратегій — 65 %; упровадження всіх видів шкільної автономії ЗЗСО — 69 %; упровадження інноваційних технологій управління та співуправління, управлінських інформаційно-комунікаційних систем, сучасних інформаційно-цифрових сервісів та платформ — 57,5 %; зміцнення навчально-матеріальної бази закладів освіти — 59,1% тощо;
- механізмами забезпечення суб'єктної партнерської взаємодії у державно-громадському управлінні ЗЗСО керівники вважають: оновлення механізмів фінансового забезпечення освітньої галузі — 65,4%; модернізацію системи підготовки, перепідготовки та атестації (сертифікації) керівників шкіл та педагогічних кадрів — 39,9%; 2%; інноваційне навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення закла-

дів освіти — 36,4%; соціальний захист педагогічних працівників – 33,9 %; участь громадськості у плануванні та діяльності закладу освіти, формуванні її позитивного іміджу — 52,8%; посилення контролю за ефективністю роботи шкіл з боку громадськості — 27,2 %; науково-методичний супровід — 34,1 % тощо;

- упровадження державно-громадського управління закладами освіти на засадах суб'єктної партнерської взаємодії потребує наукового обґрунтування і науково-методичного супроводу, розроблення нових механізмів співпраці з державними та приватними установами, органами влади та суспільного сектора, органами місцевого самоврядування, територіальними громадами, особливо з таких питань: виявлення та подолання проблем трансформації управління від командно-бюрократичного, планово-централізованого до державно-громадського (громадсько-державного) партнерських взаємин в управлінні освітою у територіальних громадах — 62%; залучення приватних структур до участі в освітньому та управлінському процесах; зменшення обсягів звітності та дублювання паперового і електронного варіантів — 37,3%; зменшення числа ієрархічних органів влади та органів управління освітою — 43,3%; законодавчого закріплення повноважень органів громадського самоврядування різних рівнів — 46,6 делегування повноважень і відповідальності на нижчі рівні управління освітою — 55,7%.

Серед основних проблем забезпечення суб'єктної партнерської взаємодії у державно-громадському управлінні ЗЗСО виявлено такі: заклади освіти мають підпорядкованість різним структурам (відділам освіти районної державної адміністрації чи органам місцевого самоврядування громад); не подолано проблеми трансформації управління освітою від адміністративно-бюрократичного, планово-централізованого до державно-громадського на засадах демократії та партнерської взаємодії на практиці — 57,3%; не розмежовано функції управління на різних рівнях, їх дублювання, не відбулося зменшення обсягів звітності — 37,3%; делегування повноважень і відповідальності на нижчі рівні управління освітою 35,7%; пасивність громадських структур; небажання втручатися в проблеми освіти, інертність – 39,8%; існують проблеми з програмами співфінансування з державного і місцевого бюджетів, нецільового використання коштів на освіту органами місцевого самоврядування, механізми залучення позабюджетних коштів – 65,4%; фінансово і організаційно не вирішуються питання модернізації системи підготовки, підвищення кваліфікації та атестації (сертифікації) керівників шкіл та педагогічних кадрів (хоча законом це передбачено) — 39,9%; навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення багатьох закладів освіти застаріле, або належного його немає, або закуповується за особисті кошти педагогічних працівників — 36,4%; пасивна участь громадськості; частина керівників не готова повною мірою працювати з громадськістю на засадах ідей суб'єктної партнерської взаємодії — 37,9%.

Варто підкреслити, що переважна більшість респондентів усвідомлює важливість і доцільність залучення громадськості та приватного сектора до освітнього та управлінського процесів, урахування наявних проблем і виклики; зацікавлені в суб'єктній партнерській взаємодії у реалізації державно-громадського управління ЗЗСО, адже заклади освіти стають рівноправними партнерами, а не прохачами; розширюється співпраця і взаємодія в ухваленні спільних рішень та завдань, покращується конструктивна

взаємодія з органами управління територіальних громад; підвищується увага громад та органів місцевого самоврядування до якості освіти та ресурсного забезпечення ЗЗСО; зростає спільна відповідальність усіх учасників освітнього та управлінського процесів за якість освіти та ухвалені управлінські рішення.

Дослідження підтвердило, що потребує впровадження в діяльність ЗЗСО нова модель не просто співпраці, а забезпечення суб'єктної партнерської взаємодії у державно-громадському управлінні ЗЗСО, що сприятиме ефективному функціонуванню та інноваційному розвитку закладу загальної середньої освіти, за умови створення ефективною моделі спільної діяльності керівництва закладу освіти, педагогічної спільноти, суспільного сектора і влади.

Використані джерела

- Лісова, Н. І. (2018). Державно-громадське управління розвитком загальної середньої освіти в малих містах України: монографія. Черкаси: Видавець Пономаренко Р.В.
- Онаць, О. М. (2021). Проблеми і перспективи державно-громадського управління закладами загальної середньої освіти в умовах децентралізації на засадах партнерської взаємодії. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 4 (83), 27–34. <http://otr.iod.gov.ua/index.php/2021-rik>
- Топузов, О. М., Калініна, Л. М., Лісова, Н. І., Калініна, Г. М., Малюга, М. М. (2021). Партнерські засади державно-громадського управління як предмет розгляду в підручнику для керівника освіти. Проблеми сучасного підручника, 27, 264–276. <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2021-27-264-276>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ STEM-ОСВІТИ УЧНІВ

Піддячий Микола,

доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник відділу STEM-освіти,
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України,
Київ, Україна

 rminapn@gmail.com

Розроблення стратегії STEM-освіти учнів у контексті соціально-трудового розвитку особистості потребує гармонізації психологічної сфери та формування здатності до продуктивної взаємодії. Для розвитку свідомості та багатогранного психологічного досвіду маємо розробити алгоритм, який допоможе розвинути здатність до продуктивної діяльності, що відповідає інтересам, можливостям й уподобанням суб'єктів взаємодії.

Метою дослідження є розроблення теоретико-методичних засад STEM-освіти учнів у контексті соціально-професійного розвитку, а також умов гармонізації їхньої психологічної сфери та формування здатності до продуктивної взаємодії.